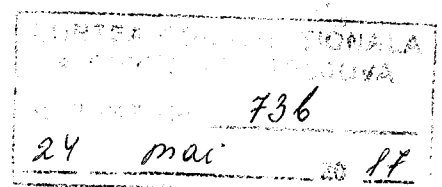

**Curtea Constituțională
a Republicii Moldova**

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. f) și g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. f), g) și art. 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I. AUTORII SESIZĂRII

1. Artur Gutium
Vladimir Cernat
2. Deputatii în Parlament
3. bd. Ștefan cel Mare 105
4. tel.

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prin prezenta se solicită interpretarea oficială a articolului 2, 38, 39, 60, 72 alin. (3) lit. a) 110 alin. (2) și 111 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova sub următoarele aspecte:

a) Poate fi afectată suveranitatea națională a poporului Republicii Moldova în dependență de sistemul electoral care este adoptat de organul reprezentativ – Parlamentul RM?

b) Este obligat Parlamentul RM, la adoptarea unui sistem electoral, să țină cont de experiența internațională la acest aspect, în special dacă într-un stat sau altul, eficiența unui sau altui sistem electoral nu a atins efectele scontate?

c) Are dreptul Parlamentul RM să decidă în mod autonom asupra oportunității adoptării unui sau altui sistem electoral?

d) Poate fi afectat dreptul de a fi ales în sensul limitării acestuia în dependență de sistemul electoral adoptat sau numărul de tururi de scrutin în care este considerat ales deputatul (majoritate relativă sau absolută)?

e) Este obligat Parlamentul RM, la adoptarea unui sistem electoral și la stabilirea reprezentativității cetățenilor să țină cont de cetățenii RM domiciliați peste hotarele țării?

f) La adoptarea sistemului electoral mixt este suficientă să stabilească pentru cetățenii domiciliați peste hotare sau pentru teritoriile autonome cu statut special modele diferite de cele aplicate în plan național de reprezentare în Parlamentul țării, spre exemplu anumite cote de reprezentare?

circumscripțiilor electorale uni organ autonom și apolitic, precum este Comisia Electorală Centrală, care urmează să-și asume decizia politică în acest sens?

h) Este oportună modificarea sistemului electoral existent (în baza listelor de partid închise într-o singură circumscripție națională) prin introducerea sistemului electoral mixt (alegerea în 51 de circumscripții uninominale cu vot majoritar într-un singur tur și într-o singură circumscripție națională în baza listelor de partid închise) până la alegerile parlamentare ordinare din 2018?

i) Este oportună modificarea sistemului electoral existent (în baza listelor de partid închise într-o singură circumscripție națională) prin introducerea sistemului electoral mixt (alegerea în 51 de circumscripții uninominale cu vot majoritar într-un singur tur și într-o singură circumscripție națională în baza listelor de partid închise) ținând cont de experiența unor astfel de state precum România, Ucraina, Georgia?

j) Este limitat Parlamentul RM în dreptul său de a adopta unul sau altul sistem electoral luând act de existența pe teritoriul său a unor teritorii autonome cu statut special ori teritorii temporar necontrolate de autoritățile constituționale ale statului?

k) Este suficientă stabilirea în lege doar a prevederilor generale privind organizarea și petrecerea alegerilor în circumscripții uninominale în teritoriul cu statut special, temporar necontrolate de autoritățile constituționale ale statului fără stabilirea expresă în lege a numărului exact de circumscripții sau unei cote de deputați?

l) Este suficientă stabilirea în lege doar a prevederilor generale privind organizarea și petrecerea alegerilor în circumscripții uninominale amplasate în afara Republicii Moldova, pentru proprii cetățeni, fără stabilirea expresă în lege a numărului exact de circumscripții sau a unei cote de deputați?

m) Este suficientă și conformă stabilirea unui singur tur de alegeri cu vot majoritar în circumscripții uninominale?

n) În condițiile schimbării sistemului electoral cu introducerea sistemului mixt și reducerea numărului de deputați aleși pe liste de partid, de la 101 la 50, este necesară sau nu reducerea pragului electoral de accedere în Parlament?

Totodată, se solicită verificarea constituționalității art. 86 alin. (2) din Codul electoral care prevede pragul minim de reprezentare pentru alegerile parlamentare.

„ **Articolul 86.** Stabilirea pragului de reprezentare

....

(2) Pragul minim de reprezentare constituie următoarele proporții din voturile valabil exprimate în ansamblu pe țară:

- a) pentru un partid, o organizație social-politică – 6 la sută;
- b) pentru un bloc electoral format din 2 partide și/sau organizații social-politice – 9 la sută;
- c) pentru un bloc electoral format din 3 și mai multe partide și/sau organizații social-politice – 11 la sută;
- d) pentru un candidat independent – 2 la sută.”

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2 Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 5

Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți pînă în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcînd cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Articolul 39

Dreptul la administrare

- (1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.
- (2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

- (1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.
- (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.
- (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.
- (4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

- (1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.
- (2) Parlamentul este compus din 101 deputați.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărîri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;

- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

Legiferarea

Articolul 72

Categorii de legi

- (1) Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice și legi ordinare.
- (2) Legile constituționale sînt cele de revizuire a Constituției.
- (3) Prin lege organică se reglementează:
 - a) sistemul electoral;**
 - b) organizarea și desfășurarea referendumului;
 - c) organizarea și funcționarea Parlamentului;
 - d) organizarea și funcționarea Guvernului;
 - e) organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a contenciosului administrativ;
 - f) organizarea administrației locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;
 - g) organizarea și funcționarea partidelor politice;
 - h) modul de stabilire a zonei economice exclusive;
 - i) regimul juridic general al proprietății și al moștenirii;
 - j) regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele și protecția socială;
 - k) organizarea generală a învățămîntului;
 - l) regimul general al cultelor religioase;

- m) regimul stării de urgență, de asediu și de război;
- n) infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora;
- o) acordarea amnistiei și grațierii;
- p) celelalte domenii pentru care, în Constituție, se prevede adoptarea de legi organice;
- r) alte domenii pentru care Parlamentul consideră necesară adoptarea de legi organice.

(4) Legile ordinare intervin în orice domeniu al relațiilor sociale, cu excepția celor rezervate legilor constituționale și legilor organice.

Articolul 135 **Atribuțiile**

(1) Curtea Constituțională:

- a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
- b) interpretează Constituția;
- c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
- d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
- e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
- f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;
- g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
- h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Articolul 140

Hotărârile Curții Constituționale

(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărârile Curții Constituționale sînt definitive și nu pot fi atacate.

2. Legislația internațională

- a) Declarația universală a drepturilor omului

Articolul 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au dreptul fără deosebire la o protecție egală a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar încălca prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o astfel de discriminare.

Articolul 21

1. Orice persoană are dreptul să participe la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși.

2. Orice persoană are dreptul de acces, în condiții de egalitate, la funcțiile publice ale țării sale.

3. Voința poporului este baza puterii de stat, această voință trebuie să fie exprimată prin alegeri oneste care trebuie să aibă loc periodic, prin sufragiu universal egal și prin vot secret sau după o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.

b) Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

1. Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în prezentul Pact, fără nici o deosebire, în special de rasă, culoare, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

Articolul 25

Orice cetățean are dreptul și posibilitatea, fără nici una din discriminările la care se referă articolul 2 și fără restricții nerezonabile:

a) de a lua parte la conducerea treburilor publice, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși;

b) de a alege și de a fi ales, în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal și egal și cu scrutin secret, asigurând exprimarea liberă a voinței alegătorilor;

c) de a avea acces, în condiții generale de egalitate, la funcțiile publice din țara sa.

Articolul 26

Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii.

În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

c) Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*

Articolul 14. Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Protocolul I

Articolul 3. Dreptul la alegeri libere

Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

3. Cadrul normativ pertinent.

Codul electoral al Republicii Moldova

Articolul 86. Stabilirea pragului de reprezentare

(1) După primirea proceselor-verbale ale consiliilor electorale de circumscripție în care sînt indicate rezultatele numărării voturilor din toate circumscripțiile electorale, Comisia Electorală Centrală totalizează numărul de voturi valabil exprimate, obținut de fiecare partid, de altă organizație social-politică, de fiecare bloc electoral și candidat independent, pentru a stabili dacă aceștia au atins pragul minim de reprezentare.

(2) Pragul minim de reprezentare constituie următoarele proporții din voturile valabil exprimate în ansamblu pe țară:

- a) pentru un partid, o organizație social-politică – 6 la sută;
- b) pentru un bloc electoral format din 2 partide și/sau organizații social-politice – 9

la sută;

c) pentru un bloc electoral format din 3 și mai multe partide și/sau organizații social-politice – 11 la sută;

d) pentru un candidat independent – 2 la sută.

(3) Partidele, alte organizații social-politice, blocurile electorale și candidații independenți care au întrunit un număr mai mic de voturi decât cel specificat la alin.

(2) se exclud, prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale, din operația de atribuire a mandatelor.

IV. ARGUMENTELE DE RIGOARE

1. Conform art. 134 din Constituție, unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

Una din atribuțiile de bază ale Curții Constituționale, potrivit art. 135 alin. (1) lit. b) este interpretarea Constituției.

Analizând aceste norme constituționale, în virtutea activității și atribuțiilor ce ne revin în situații concrete am constatat unele ambiguități la aplicarea unor prevederi din Constituție, caz ce poate fi soluționat doar de către Curtea Constituțională prin interpretarea oficială a acestor norme.

Pentru a arăta neclaritatea unor norme constituționale, la aplicarea în practică la o situație concretă, menționăm următoarele.

2. La data de 5 mai 2017, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în primă lectură două proiecte de legi care se referă la modificarea sistemului electoral din RM. În aceeași zi, s-a decis comasarea acestor proiecte de legi luându-se ca bază conceptul sistemului electoral mixt în care 50 de deputați urmează a fi aleși pe liste de partid în baza actualului sistem de reprezentare proporțională iar 51 de deputați urmează a fi aleși în circumscripții uninominale prin vot direct dintr-un singur tur de scrutin, fiind considerat ales candidatul care va obține majoritatea relativă din voturi.

Astăzi în societate se duc dezbateri aprinse pe subiectul schimbării sistemului electoral din RM, fapt care a stîrnit multe controverse și multe întrebări care rămîn fără răspunsuri.

O mare parte din societate s-a declarat categoric împotriva schimbării sistemului electoral al RM și considerăm că o asemenea schimbare vine în contradicție cu principiile constituționale care prevăd că suveranitatea națională aparține poporului care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție. Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Considerăm că prin schimbarea sistemului electoral este afectat grav principiul constituțional al dreptului de a alege și a fi ales dat fiind că un sistem de vot majoritar nu va fi reprezentativ iar multe din voturile cetățenilor vor fi pierdute, un fapt inadmisibil. Considerăm că o subreprezentare va afecta grav și dreptul cetățenilor de a participa la administrarea treburilor publice.

Conștientizăm faptul că avem dreptul și probabil vom utiliza această pîrghie de a contesta orice lege votată definitiv de către Parlament ce se referă la modificarea sistemului electoral din RM.

Totodată, considerăm necesar de a clarifica mai multe subiecte importante care derivă direct din mai multe norme constituționale și au tangență cu dreptul parlamentului de a legifera prin lege organică sistemul electoral.

Considerăm că este de datoria noastră să clarificăm care sunt limitele de competență ale Forului legislativ Suprem al țării în domeniul adoptării sistemului electoral, în coroborare cu mai multe principii constituționale precum:

- Suveranitatea națională
- Reprezentativitatea Parlamentului
- Dreptul de a alege și a fi ales
- Dreptul la administrarea treburilor publice
- Respectarea statutului unităților administrativ teritoriale cu statut special.

Astfel, este imperios necesar de a înțelege care sunt limitele de competență ale Parlamentului atunci când ia decizia de schimbare a sistemului electoral, o schimbare care poate afecta alte principii constituționale.

Considerăm că o schimbare a sistemului electoral ar putea afecta grav suveranitatea națională care aparține poporului prin organul său reprezentativ –

Parlamentul RM. În cazul în care va fi adoptat un sistem care va diminua din reprezentarea cetățenilor va fi grav afectat acest principiu. Acest aspect urmează a fi clarificat prin interpretare oficială art. 2, 60 și 72.

Practica internațională cunoaște mai multe exemple de sisteme electorale dar pentru unele țări în tranziție, precum este RM, aceste schimbări s-au dovedit a fi dezastroase și care au venit în contradicție cu angajamentele luate la nivel internațional. Considerăm că RM trebuie să țină cont de practica internațională și de tratatele internaționale la care este parte, atunci când vine să modifice un sistem electoral și evident, urmează să țină cont de recomandările structurilor de expertiză internațională. Și acest aspect urmează a fi interpretat.

În pofida faptului că art. 72 din Constituție prevede așa un drept de legiferare pentru Parlament, considerăm că subiectul schimbării sistemului electoral nu poate fi privit separat de alte norme constituționale iar oportunitatea unor astfel de schimbări urmează fi decisă foarte prudent. Se solicită clarificare și la acest aspect foarte important.

Conform art. 60 din Constituție Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului. Odată ce un sistem electoral ar putea afecta această reprezentativitate atunci rezultă o gravă sfidare a acestei norme constituționale. Se discută despre faptul că un deputat ar putea fi ales pe circumscripție uninominală dintr-un singur tur cu majoritate relativă. Dacă un astfel de sistem va fi implementat atunci o mare parte de cetățeni ar putea rămâne nereprezențați.

Se cere imperios intervenția Înaltei Curți la acest aspect.

Să nu uităm că pe teritoriul Republicii Moldova există o unitate administrativ teritorială cu statut juridic special – Găgăuzia și unitatea din stînga Nistrului care se află în afara controlului constituțional al autorităților RM. O eventuală schimbare a sistemului electoral ar trebui să țină cont de existența unor astfel de teritorii autonome și cum aceste teritorii vor fi reprezentate.

O problemă similară avem și în cazul cetățenilor aflați peste hotarele țării. Un număr impunător de cetățeni domiciliază peste hotare și au dreptul la vot. Ei n pot fi ignorați. Cum statul le asigură exercitarea acestui drept, cum ei vor fi reprezentați?

Unele recomandări internaționale stabilesc expres unele cote. Dar cât este de corect stabilirea unor astfel de cote în condițiile RM. Aceste aspecte de asemenea necesită interpretare oficială.

O problemă care a stîrnit discuții aprinse stabilirea criteriilor și modalităților de constituire a circumscripțiilor electorale. Oare poate Parlamentul care este obligat prin lege să stabilească sistemul electoral să delege un astfel de drept altui organ care nu este prevăzut de Constituție? Nu avem răspuns la această întrebare.

În vederea elucidării pe deplin a aspectelor menționate au fost formulate mai multe întrebări de concretizare și la care așteptăm răspuns detaliat de la Înalta Curte.

Astfel, în vederea elucidării aspectelor menționate este necesară o interpretare oficială a Curții.

3. Un alt aspect al acestei sesizări este pragul de reprezentare în Parlament. Potrivit art. 86 alin. (2) din Codul electoral acest prag este de 2% pentru candidați independenți, 6% pentru partide și 9 și 11 % pentru blocuri electorale.

Chiar dacă, anterior Curtea Constituțională s-a expus asupra acestei probleme, considerăm că subiectul urmează a fi revizuit și adoptată o nouă hotărîre.

Considerăm că stabilirea unor praguri atît de ridicate afectează grav normele constituționale prevăzute la art. 1, 2, 16, 38, 54, 60 și 61 din Legea Supremă.

Conform art. 1 din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic.

Potrivit art. 2 din Legea Supremă, suveranitatea națională aparține poporului.

Art. 16 din Constituție garantează egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor RM.

Conform art. 38 alin. (1) din Constituție, Voința poporului constituie baza puterii de stat. În același timp, reieșind din art. 39, cetățenii au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Art. 61 alin. (1) prevede că Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct și liber exprimat.

Dreptul de a alege este un drept politic al cetățeanului RM, care are drept obiect de reglementare participarea cetățenilor la guvernare. Această prevedere urmează a fi corelată cu art. 2 din Constituție.

Dreptul electoral de a alege și a fi ales este unul din drepturile fundamentale. Acest drept se regăsește și în mai multe tratate internaționale la care RM este parte.

Unul din principiile de bază ale alegerilor este egalitatea. Acest principiu stabilește că toți cetățenii participă la alegeri în condiții egale. Astfel se asigură posibilități egale din punct de vedere juridic, începînd cu înregistrarea candidaților, participarea la campanie și votarea propriu-zisă.

Fiecare cetățean trebuie să dispună de posibilitatea de a vota iar statul este obligat să asigure condiții egale de vot și să asigure condiții pentru realizarea acestui drept.

Prin stabilirea unui prag înalt de accedere în Parlament, se limitează unu cetățean să fie ales și să participe la administrarea treburilor publice. Dat fiind că o bună parte din voturile cetățenilor vor fi pierdute și nu vor fi luate în calcul în cazul în care nu este atins pragul, atunci este afectat dreptul de alege și este afectat principiul de reprezentativitate al Parlamentului.

De asemenea, este afectat dreptul la egalitate între cetățeni. Votul unui cetățean va fi luat în calcul pe cînd votul altuia va fi ignorat. De remarcat că orice discriminare pe criterii politice este inadmisibilă.

Considerăm că aceste restricții de prag nu sunt nici rezonabile nici proporționale și nu urmăresc un scop legitim, astfel ca să fie justificate în lumina cerințelor impuse de CEDO.

Considerăm că prag de reprezentare pentru alegerile parlamentare nu trebuie să existe exact așa cum nu există nici pentru alegerile locale.

Astfel, considerăm că prin menținerea unui prag atît de înalt de reprezentare în Parlament se sfidează grav prevederile constituționale menționate supra.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

Avînd în vedere că problema descrisă nu poate fi soluționată, la moment, prin altă procedură legală, în vederea eliminării ambiguităților, divergențelor juridice, precum și pentru determinarea sensului exact al normei constituționale, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 4 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 din Codul jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale să interpreteze prevederile art. 122 și 125 din Constituția Republicii Moldova sub următoarele aspecte:

În sensul articolului 2, 38, 39, 60, 72 alin. (3) lit. a) 110 alin. (2) și 111 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova:

- a) Poate fi afectată suveranitatea națională a poporului Republicii Moldova în dependență de sistemul electoral care este adoptat de organul reprezentativ – Parlamentul RM?
- b) Este obligat Parlamentul RM, la adoptarea unui sistem electoral, să țină cont de experiența internațională la acest aspect, în special dacă într-un stat sau altul, eficiența unui sau altui sistem electoral nu a atins efectele scontate?
- c) Are dreptul Parlamentul RM să decidă în mod autonom asupra oportunității adoptării unui sau altui sistem electoral?
- d) Poate fi afectat dreptul de a fi ales în sensul limitării acestuia în dependență de sistemul electoral adoptat sau numărul de tururi de scrutin în care este considerat ales deputatul (majoritate relativă sau absolută)?
- e) Este obligat Parlamentul RM, la adoptarea unui sistem electoral și la stabilirea reprezentativității cetățenilor să țină cont de cetățenii RM domiciliați peste hotarele țării?
- f) La adoptarea sistemului electoral mixt este suficientă să stabilească pentru cetățenii domiciliați peste hotare sau pentru teritoriile autonome cu statut special modele diferite de cele aplicate în plan național de reprezentare în Parlamentul țării, spre exemplu anumite cote de reprezentare?
- g) Poate delega Parlamentul RM, la adoptarea unui sistem electoral, atribuțiile de determinare a criteriilor exacte, hotarelor sau constituirii circumscripțiilor electorale unui organ autonom și apolitic, precum este Comisia Electorală Centrală, care urmează să-și asume decizia politică în acest sens?
- h) Este oportună modificarea sistemului electoral existent (în baza listelor de partid închise într-o singură circumscripție națională) prin introducerea sistemului electoral mixt (alegerea în 51 de circumscripții uninominale cu vot majoritar într-un singur tur și într-o singură circumscripție națională în baza listelor de partid închise) până la alegerile parlamentare ordinare din 2018?
- i) Este oportună modificarea sistemului electoral existent (în baza listelor de partid închise într-o singură circumscripție națională) prin introducerea sistemului

electoral mixt (alegerea în 51 de circumscripții uninominale cu vot majoritar într-un singur tur și într-o singură circumscripție națională în baza listelor de partid închise) ținând cont de experiența unor astfel de state precum România, Ucraina, Georgia?

j) Este limitat Parlamentul RM în dreptul său de a adopta unul sau altul sistem electoral luând act de existența pe teritoriul său a unor teritorii autonome cu statut special ori teritorii temporar necontrolate de autoritățile constituționale ale statului?

k) Este suficientă stabilirea în lege doar a prevederilor generale privind organizarea și petrecerea alegerilor în circumscripții uninominale în teritoriul cu statut special, temporar necontrolate de autoritățile constituționale ale statului fără stabilirea expresă în lege a numărului exact de circumscripții sau unei cote de deputați?

l) Este suficientă stabilirea în lege doar a prevederilor generale privind organizarea și petrecerea alegerilor în circumscripții uninominale amplasate în afara Republicii Moldova, pentru proprii cetățeni, fără stabilirea expresă în lege a numărului exact de circumscripții sau a unei cote de deputați?

m) Este suficientă și conformă stabilirea unui singur tur de alegeri cu vot majoritar în circumscripții uninominale?

n) În condițiile schimbării sistemului electoral cu introducerea sistemului mixt și reducerea numărului de deputați aleși pe liste de partid, de la 101 la 50, este necesară sau nu reducerea pragului electoral de accedere în Parlament?

Totodată, luând act de argumentele expuse supra în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, art. 4 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 din Codul jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale să exercite controlul constituționalității art. 86 alin. (2) din Codul electoral.

Onorată Curte,

Luând act de faptul că subiectul este unul de actualitate majoră și de urgență cu care acționează Parlamentul Republicii Moldova, fapt care poate pune în pericol procesele democratice și respectarea Legii Supreme,

Solicităm examinarea prezentei sesizări în regim de urgență maximă posibilă.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

